

STUDENTS

IZNĀK 2 REIZES
MĒNESĪ

AKADEMISKĀS DZĪVES LAIKRAKSTS

NUMURS MAKSĀ
10 SANT.

K. Branta un K. Upeslejas nodibināts 1922. gadā.

Redakcija un kantoris
Rīgā, Valdemāra ielā Nr. 69, dzīv. 8. Tālr. 9-4-6-6-6. Runas stundas: svētdienās no
11—12, pirmdienās no 18—19.

Pasta adrese: Rīgā, Pasta kaste Nr. 70. Pasta tek. rēķ.: 424. Gada abonem.: Ls 2,—,
Studinājumu maksa: priekšpusē 90 sant., tekstā 60 sant., sludin. daļā 20 sant., par
petitīrindīgu + 5% sludinājumu nodoklis.

№ 217.

Otrdien, 1934. g. 18. decembrī.

XIII. ak. g.

Prof. Vasīlijs Sinalskīšs,

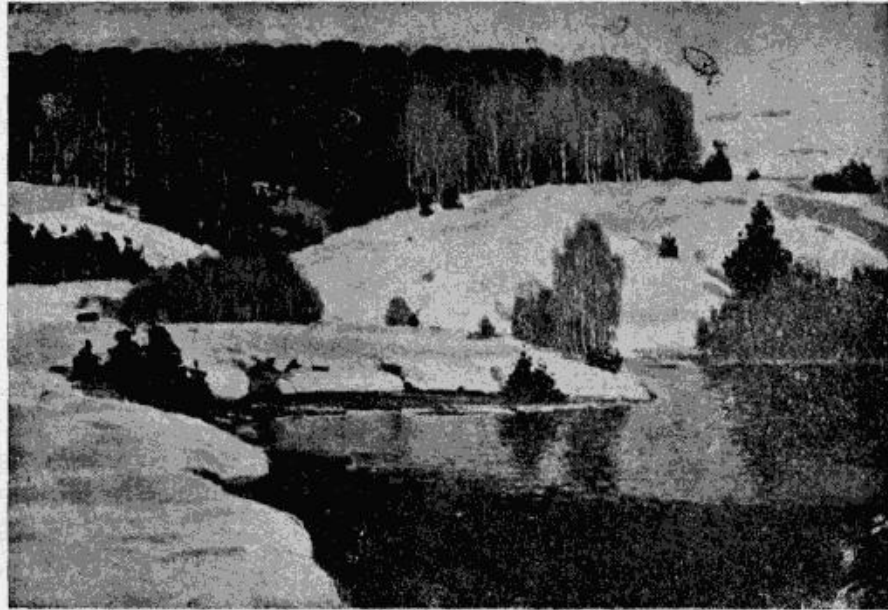
Dzīvība, nāve un mīla.

Ir vārdi, kas būtiski mums nav saprotami, ja tos nemīnam kopā ar citiem vārdiem, tā piemēram: diena un nakts, laims un ļauns, brālis un māsa, sieva un vīrs u. c. Pie šīs kategorijas (divvienības) vārdiem pieder vārdi — dzīvība un nāve.

Kas ir dzīvība? Viņa ir tā, kas nozīmē pretējo nāvei. Nāve ir pretstats dzīvībai. Lai gan tas nenozīmē, ka ārpus šiem pretstatiem dzīvība mums būtu nesaprotama. Mēs viņu izjūtam kā esmi, dabas dotību. Savdabīgā nozīmē arī nāve ir zināma esme. Arī nāve, līdzīgi dzīvībai, ir kaut kas reāls, bet šajā virzienā mūsu izziņa ir nespējīga. Un tikai minot savstarpējā pretstatā atrodošos divus vārdus: dzīvība un nāve, mēs iegūstam skaidru nojēgu par viņu būtību un nozīmi. Tas norāda, ka vārdu būtiskākai uztverei mums nepieciešama vārdu divvienība. Bet pastāv arī vārdu trīsvienība, kur trīs vārdi viens otru papildinot, izteic lietu būtību. Tā piem.: diennakts — diena un nakts. Tāda pat trīsvienība izteikta vārdos: dzīvība, nāve un mīla. Ja līdzības veidā dzīvību nosauksim par dienu, nāvi par nakti, tad mīla ietver sevī ir vienu ir otru, sintezējot abus vārdus vienā veselā, ko mēs saprotam diennakts piemērā. Zināmā mērā vārdu trīsvienība izteic Hegela likumu par tezi, antitezi ar to atšķirību, ka par tezi šeit var būt vai viens vārds, vai otrs (diena un nakts) un ka sinteze (diennakts) raksturo abus pirmos vārdus.

No šī viedokļa vadoties, apskatīsim mīlu kā divu vārdu apvienotāju: dzīvības un nāves. Vienotājas loma mīlai piešķirta vispirms jau bioloģiskā. Bioloģiskā mīla jeb dzimuma aktā vērojama dzīvības un nāves norises. Viršķīgās un sievišķīgās šūniņas kā apaugļošanās elementi, iznīkstot savā agrākajā esmē un pārveidojoties, dod jaunu esmi — dzīvību. Rodas jauna šūniņa, no kuras attīstās jauns organisms, jauna dzīvība. Bet šī dzīves bioloģiskā likumība par divi šūniņu dzīvību un nāvi, dodot vietu jaunai dzīvībai, paredz mīlu jau pašā dzimuma aktā un, ja tādas nebūtu, tad — sekojošu mīlu: mātes un tēva mīlu bērnam. Mīla bērnam stiprina arī vecāku savstarpējo mīlu. Līdz ar to no aprādītā bioloģiskā viedokļa mīla sinteze, apvieno dzīvību un nāvi. Tomēr šādam bioloģiskam mīlas aktam var celt noteiktus iebildumus, ka vairošanās process dabā ne katrreiz prasās iepriekšējo un sekojošo mīlu. To mēs vērojam stādu pasaulē un arī pie dzīvniekiem, piem., zivīm. Nevīlus rodas jautājums, vai katrreiz dabas norisēs nepieciešama vārdu trīsvienība: dzīvība, nāve un mīla? Vai nepietiek ar divvienību vien: dzīvība un nāve!

Bioloģiskā nozīmē uz šo pamatjautājumu nākas dot negatīvu atbildi. Bioloģija ne katrreiz prasā apvienotājas — trešā vārda — mīlas. Lai gan cilvēku dzīvē lielākā vai mazākā mērā mīla ir katrreiz nepieciešama, savā iepriekšējā vai sekojošā stadijā. Ja nebūtu vecāku mīlas, tad jaunā dzīvība izbeigtos. Saprotams, ka sociālā nozīmē šeit var izlīdzēties, ka sabiedrība uztur iestādes, kuras nodarbojas ar bērnu kopšanu un audzināšanu. Bet arī šai gadījumā nepieciešama audzinātāju mīla bērniem, šiem trauslākajiem un nevarīgākajiem radījumiem pasaulē. Tomēr

Prof. V. Purvits

Pirmais sniegs

mīlasvārds ne tikai bioloģiski vien apvieno dzīvību un nāvi..

Pašreizējā (nesavtīgā) mīla no vienas puses nozīmē enerģijas izlietāšanu (nāvi) un no otras puses — tās jaunradīšanu (dzīvību) arvien jaunam pašreizējās aktam. Tāpēc arī katrā mīla, ja tā nav pašreizējā, bet gan pašmīlīga, nav uzskatāma par patiesu mīlu. Tāda mīla uzskatāma par vienkāršu bioloģisku aktu, līdzīgu ēšanai, dzeršanai, priekam, baudai un sāpēm. Tikai pašreizējā, kad uzpurēšanas mīla mirst cilvēka garīgie un fiziskie spēki, lai no jauna šai pašreizējās aktā atgūtu sevi, tikai tur mīlai ir dzīvības un nāves vienotājas spēks. Tāpēc arī patiesi dzimuma akts cilvēku dzīvē prasā iepriekšēju pašreizējā mīlu. Tāpēc arī pirmajā dzimuma aktā mīlas — kā dzīvības un nāves vienotājas — pašreizējā iegūst mistisku spēku. Turpretim, ja pirmais akts norisinājies bez pašreizējās mīlas un tikai tāpēc, ka cilvēks ir patīcis, tad jūtīgā dvēselē izogas dziļa vilšanās no tās apziņas, ka ir kaut kas pazaudēts, kas mūžu mūžos nav vairs atgūstams. Tolstojs aprakstījis atklāti un patiesi savas dzīves pirmo dzimuma aktu, pēc kura viņš raudājis. Kāpēc viņš raudāja? Ne jau no pārpilnā prieka, bet gan no kādas instinktivās izjūtas, ka viņš ir zaudējis ko dziļu un lielu, ka viņš ir laupījis sev iespēju uz pirmo pašreizējā mīlu. Šai gadījumā dzīvības un nāves divvienība viņam palika tikai par divvienību bez sintezes — apvienotājas pašreizējās mīlas cilvēkam pret cilvēku.

Tomēr mīlas kā apvienotājas loma ir daudz dziļāka un plašāka. Dzīve sevī ir noteikti individuāla, viņa paredz nošķirtību. Savā personīgajā dzīvē, ar savu garu un miesu esam nošķirti no citiem cilvēkiem. Dzīvē un no dzīves mums pienākas nošķirtība, kas mūs pastāvīgi un arvien nospiež. Cilvēks sāk apņemt pats sev un tāpēc meklē izejas ceļus no savas nošķirtības.

Vienkāršākais un visiem cilvēkiem pieejamais izejas ceļš ir uzpurētāja dzimuma mīla. Lepnais, pašmīlīgais cilvēks, kas pašreizējā

iemilēties pretēja dzimuma cilvēkā, aizmirst savu lepnumu, savu pašmīlību. Citiem vārdiem — aizmirst pats sevi, savu nošķirtību un kļūst apmierināts, ka ticis valā pats no sevi. Būtiski jēmot, šeit slēpjas istā un patiesā cilvēku laime — aizmirst sevi, savu nošķirtību un sevi mirt mīlā uz citu, atsakoties uz laiku no savas individuālītes. Tāda individuālītes nāve izsauc vēlāk jaunu un spēju dzīvi uz dzīvi, lai no jauna mirtu pašreizējā mīlā citam. Pašreizējā mīla šai nozīmē ietver sevī maiņveidīgus dzīvības (atgriešanās pie savas individuālītes) un nāves (individuālītes zaudēšana, saplūšana ar otru būtni) aktus.

Pašreizējā mīla kā augstākā dzīvības un nāves apvienotāja (sintezē) pēc krievu filozofa Solovjova vārdiem vērojama cilvēciskās lietās ne tikai dzimuma mīlā vien. Viņa novērojama starp vecākiem un bērniem, viņa iespējama starp atsevišķiem cilvēkiem. Vēl jo vairāk, pašreizējā mīla augstākos izpausmes veidos vērojama pret noteiktu ideālu, kā dzimteni, mākslu, zinātni, reliģiju, apzinīgu sava pienākuma pildīšanu u. t. t. Ideāla mīla cilvēkam dod neizteicamu uzpurēšanās laimi, kas dod spēku arvien jaunai atdzimšanai uz vēl skaistāku pašreizējās pilnu dzīvi.

Ziemassvētki — atdzimšanas svētki (rožģestvo). Arī gadskārtējos laikos vērojama dabas atgriešanās uz jaunu dzīvi. Dabas atdzimšanas svētki mainās ar dabas nāves svētkiem, kas mūs nepārsteidz, jo zinām, ka dabas norisēs valda augstākā mīlas likumība, kas sevī apvieno dzīvību un nāvi. Šī likumība valda arī cilvēku dzīvē, un tāpēc cilvēkiem lai kļūst nozīmīga un saprotama vārdu trīsvienība: dzīvība, nāve un mīla. Atdzimšanas svētkos lai katrs censtos saprast, cik liels var būt cilvēks, ja vien viņš to grib. Atdzimšanas svētki par jaunu mums lai norāda, ka cilvēku savstarpējo nošķirtību iespējams mazināt pašreizējā mīlā cilvēkam pret cilvēku. Šādi vārdi divaini skan mūsu laikmetā. Bet taisni tāpēc tie ir vienīgie patiesie vārdi.

RIUDOLFS BALODIS
FOTO STUDIJA

Rīgā, Baznīcas ielā № 2,
Elizabetes ielas stūrī, tālr. 30242.

Turpat „FOTOMA” atsevišķais kabinets
kuņā katrs pats sevi var uzņemt.

Valodnieku piezīmes.

Latviešu valoda izvairās no skaņu kopas sr: vecajos vārdos, kur tā bijusi, iesprausts abu šo skaņu starpā t. piem.: straume, strāva. Tāpēc derētu izvairīties no «asaru» vārda saīsinātās formas «as'ras», ko sastopam daudzu dzeļnieku darbos.

Lai latviski izteiktu jēdzienu perenaseļenie varētu lietāt (pēc tādu vārdu parauga kā «pārākskaitis») saliktēni «pārāk-pdzīvojums»; bet vēl labāk derētu runāt par pārmērāpdzīvojumu (pār «bezgala», «bez mēra» u. c. parauga). Nav pareizi krievu dānīje tulkot ar vārdu «duotības», jo vārdi, kas beidzas ar ība, parasti apzīmē kādam dzīvam objektam ilgāk piemiņošu īpašību, piem.: «veselība», «gudrība». Vislabāk šai nozīmē lietāt jaunvārdu «duotum» (atļūksnīeši līdzīgā kārtā no pirktas drēbes pagatavotas drānas sauc par «pirtumie»).

Jēdziena vācu «Gegebenheit» apzīmēšanai labs vārds ir «duotība».

Svešvārdos, kur e skaņa nav tautosālabiskā savienojumā ar sekojošu u, tā jāizrunā šauri, piem. «šērums».

Krievu «bit» varētu tulkot ar līdzīgas saknes jaunvārdu «būtvā».

Mani pušainie, pušējie (nevis pušie) cimdī pazuduši.

Bez vārdiem «klausītājiem» (siev. kārtas —jās) dzird tai pašā nozīmē lietājam formā «klausītāji» (siev. k. —jas). Pareizas ir abas formas, bet vārdiem, kas beidzas ar —jies, —jās nav datīva, kāpēc priekšroku varētu dot formām ar —ji, —jas.

Pareizi jāsauc atbūta nozīmē «līdzteku» (nevis —kus) un aplinku (nevis —kus) ceļi, bet —šie ceļi liet līdzteku, viņš runā aplinku.

«Ploškas» vietā varam sacīt labu latvisku vārdu «skutulinš».

Var runāt kā par svabādu, tā par brīvu enerģiju.

Pareizs darinājums ir tiklab lidoona kā lidootāja vārds; jāšķir tik nozīme: lidonis — profesionāls aviators, lidootājs — kas patlaban lido.

Ne katrs svešvārds, kas beidzas ar —e, daudzsk. ģenētīvā lūmīkstina: te katrs gadījums jāpaver individuāli, jo dažkārt var rasties nepatīkami skaņu sakojumi, no kādiem mūsu valodā pat latviskos vārdos vienā otrā reizē vairās, piem.: «zuosu», «Cesu» u. c. Analogi tam svešvārdos drīkstam sacīt, piem. kasu (nevien kasu), pasu (nevien pasu), rasu (nevien rasu) u. t. t.

Dažu kristībvārdu pareiza izruna: Jūdīte, Valdemārs (nav iemesla runāt par Voldemāru, latviski vēl labāk Valdemīrs), Otīlija, Lūcija, Juonātāns, Dāvids, Anlize, Erika, Eriks (skandināvu v.), Otomārs, Elīzabete, Katrīna, Konrāds, Andrejs, Amālija, Monika (gr. monos), Arvīds (prūšu Arvidas), Leōnīds (garš o, gr. v.), Renāta.

Nupat iznācis Daugavas kalendārs, kur izmesti daudzi labi internacionāli vārdi un to vietā ielikti ļoti klūdāni jauninājumi. Izzudroti jauni vārdi, kas beidzas ar —tis un —dis, un ko, protams, loka nepareizi (gaitis). Labā, internacionālā Edmundā vietā ielikts Kangars. Kas gan savam bērnam dos Kangara vārdu, ja zināms, ka kopš Pumpura laikiem tas ir nodevēja vārds? Zentas vietā Zanza, Vitautā vietā Vijtautis, «Viesturs» — latviski neiespējama forma, var būt tikai Viesturis; neiespējama forma arī Asja (latviešiem svešs savienojums s), tāpat Praurīma (nevienā latviskā vārdā nav 2 r). Vārdos: Līgita, Zīgenots, Gints, Ugis u. c. — g skaņa pavisam nelatviska šādos skaņu savienojumos, Vārds «Girts» istā nozīmē piedzēries (leisu girts). Smieklīgs arī Austruma vārds kā cilvēka vārds. Kā gan būtu, ja vācieši sāktu dot bērniem vārdu «Nord», krievi «vostok»!

Ja grib darīnāt jaunus latviskus kristībvārdus, ieteicams griezties pie otras baltu tautas — leļiem. Tur ir pat sakrāti veci, pareizi baltu vārdi.
E. G.

Studentu virtuve

Vērmaņa dārzā

I. nodaļa bez apkalpošanas
no pl. 12—17 un 19—22.

II. nodaļa ar apkalpošanu
no pl. 12—22.

Studentu virtuves nodaļa Universitātes vecā ēkā

Prof. N. Malta.

Studentu organizācijas un ziemeļu orientācija

Kad vasarā dzīvojam līdz «Dziesmuvarai» tās braucienā pa ziemeļu zemēm, nevarējam nedomāt par to, ka šie mūsu studenti, kas sajūsmīnāja mūsu ziemeļu draugus savām dziesmām, bija ne tikai garīgi, bet arī ārēji pilnā harmonijā ar savu apkārtni — ziemeļu tautu akadēmisko saimi. Nevarējam nedomāt, vismaz viens otrs no mums, par to, cik labi būtu, ja to varētu sacīt par latviešu studentiem vispārīgi, un sevišķi par to, ko vēlētos apzīmēt par latviešu studentu tipu. Šādas domas mums uzmakušās sevišķi pēdējā laikā, kad pastiprinātas jau agrāk vilktās līnijas mūsu kultūras politikā, kad no jauna uzsvērtā vajadzība uzturēt kultūras sakarus ar ziemeļu tautām dzīvus. Un nekad vēl nebija izteikta pēdējā doma ar tādu uzsvāru un tik pārliecinoši, kā valdības galvas runā Gustava Adolfa atceres vakarā.

Kad pacēlās balsis par apvienošanās vajadzību arī studentu saimē, radās doma, šo apvienošanu izdarīt saskaņā ar mūsu gara dzīves orientēšanos uz ziemeļiem. Likās, ka ar šo mūsu gara dzīves virzienu būtu jāsaista arī akadēmiskās dzīves pārveidošanas gaita.

Pārrunāti vairāki projekti, no kuriem gribētu te apstāties pie viena, kā kompromisa projekta. Tas atstātu studentu organizācijām līdzšinējo iekārtu viņu iekšējā dzīvē un līdzšinējo vārdu. Atkristu tikai tipi, kā korporācija, vienotne u. t. t. un šo tipu attiecīgās «jūmta organizācijas» — prezidiju konvents, konkordiju seniorāts, vienotņu vienkopa. Pārī visām organizācijām, kas sauktos par studentu, resp. studēšu biedrībām agrākajā vārdā, stāvētu studentu padome, ar laika garam piemērotu pārstāvības veidu, kas būtu vienīgā, visus studējošos apvienojošā organizācija.

Biedrības savā iekšējā dzīvē varētu lietot agrākās nozīmes, bet uz āru tās, kā vienības simbols būtu visiem studentiem vienādas. Šās nozīmes, sevišķi galvas sega, varētu būt skandinavišu studentu tipa baltā cepure, ar ko mūsu jaunātnē arī ārīgi uzsvērtu garīgo kopību ar mūsu ziemeļu kaimiņu jaunātni. Tiesa, tas prasītu varbūt zināmu upuri no vecākām organizācijām, kam tagadējās ārējās nozīmes saistītas ar tra-

dicijām. Bet vai šo upuri nedrīkstētu no viņām prasīt? Vai mūsu studenti, kas bijuši gatavi savu dzīvību ziedot tēvijai un tautas labā, nevarētu nest šo samērā nelielo upuri savai tautai, savas tautas jaunātnēi? Es sacītu pat vairāk — savas tautas jaunātnes labai slavai ārpus mūsu zemes robežām. Jo ko gan lai domā svešinieks par mūsu jaunātni, kas vienmēr uzsver, ka viņa grib cīnīties pret iespaidiem no zināmas puses, bet pati savā dzīvē, liekas, pat ar sevišķu iabpatīku, atdarina sadzīves formas, kas pieder šai pašai pusei? Daudz pārpratumu bijis un arī pārmetumi dažkārt atskanējuši. To visu novērst, man šķiet, būtu viegli aprādītā ceļā.

Projektu privāti pārrunājot, pret to celti dažādi iebildumi, kuŗus visus te apskatīt nav iespējams. Uz iebildumu, ka apvienošanās skartu tikai ārieni, bet iekšienē viss paliktu pa vecam, var atbildēt vispirms, ka āriene šai gadījumā nav mazsvarīga. Mēs zinām, ka taisni dažu organizāciju ārējās nozīmes ir tās, kas liek

svešniekam būt nesaprašanā par nacionāli-kultūrelo orientāciju mūsu jaunātnē. Bez tam līdzība ārējās nozīmēs bez šaubām modinātu un stiprinātu kopības sajūtu visā studentu saimē, un atstātu savu iespaidu arī organizāciju iekšējā dzīvē. Projekts neapdraud audzināšanas darbu, ko veic studentu organizācijas, un tas varētu tikai gūt jaunus impulsus sadarbības un vienības garā. Tāpat priekšlikums nebūt neapdraud individuālismu. To redzam vislabāk no tā, ka ziemeļu zemēs individuālisms ir stiprs, bet studentu sabiedriskā dzīvē nav ne organizāciju tipu dažādības, ne nozinju formas un krāsu mulsinošā raibuma. Šo zemju sabiedrisko formu kļūsums, dabiskums un labā gaume izpaužas arī viņu studentu organizācijās. Paraugi, ko viņas mums sniedz, ir ne tikai mums garīgi tuvākais, bet arī labākais, kas vispār atrodams. Mūsu jaunātnē tikai atliek pārveidot to nacionāli-latviskā garā.

Kazimira Būgas 10. nāves dienas atcerei.

Studentu biedrība «Ramave» 21. nov. sarīkoja vakaru. Runāja prof. Endzelis par Kaunas universitātes profesoru, izcilo zinātnieku Kazimīru Būgu, kas pētīja baltu valodu. K. Būga dzimis 1879. g. 25. oktobrī Dusetu draudzē Lietuvā. Vecāki bijuši mazturīgi. Kazis (Kazimīrs) mācās mājā pie tēva lasīt. Tad izglitojas pagasta un Jarasu aprīka skolā. Kazis apdāvināts. Vecāku ideāls — mācītājs, tāpēc vecāki viņu sūta uz Pēterpils katolu garīgo semināru. 1898. gadā Būga izstājas no semināra, laikam reliģiskās pārliecības dēļ, kam pievienojas vēl konfliktis par nacionālo jautājumu. Tas sagādā vecākiem vilšanās. No tā brīža Būga pats par sevi gādā. Strādā Viļņas biskapijā par mājskolotāju. 1899. g. ierodas atkal Pēterpili un dabū tur mazu ierodna (kalpotāja) vietu Pēterpils meteoroloģijas observatorijā. Viņa pieticība samierinās. Kopš tā laika Būga sāk darboties turlenes leišu biedrībā: gatavo lugas, zulfē u. t. t.

Brīvā laikā lasa Pēterpils bibliotēkā leišu grāmatas, vārdnīcas, miklu krājumus; iepazīstas ar divi leišu intonācijām un latviešu valodu. Pēterpili leišu valodas prātējs un pēitājs Jaunus arī kļūst Būgam pazīstams. Būga dabū no Jaunus leišu valodas grammatiku un cenšās uzrakstīt Jaunus zināšanas. Būga tai laikā padēvās Jaunus ietekmē.

1905. g. Būga studēja Pēterpils filoloģijas fakultātes slavu nodaļā. Būgas fakultātes rakstu darbs par leišu valodas patapinājumem no slavu valodām. Par to gūst zelta medaļu. Būga studijas beidz 1911. gadā. Tad Pēterpils zinātņu akadēmijā uzdod viņam turpināt Juškēviča zinātnisko vārdnīcu. Darbs lēns. Nokļūst līdz burtam k.

1914. g. dodas uz ārzemēm. Karalaučos Becenbergers viņam palīdzējis. 1916. g. kļūst privātdocents Pēterpili. Viņu komandē uz Permes universitāti. Nemieru laikos jāpārceļas uz Tomsku. Bet Būga vēl grūtajos ap-

Modernie elegantie parfimi

Brīnišķīgā maijpuķīte, Havajas puķe, Sex Appeal, Crēpe Georgette, Julija nakts, Aida, Parziete, Diana, Chypre, Jasmīns, Zelta lotoss, Nelķes, Nakts vijolītes, Baltie ceriņi — ikvienai izdailotai gaumei.
Prov. A. TOMBERGS, Rīgā.

Prof. A. Tramdachs.

Technikas būtība un tās līdzšinējais vērtējums.

No rakstu cikla „Darba ētika”.

(Turpinājums.)

Jāatzīst lielais tehnikas progress, kas radies pateicoties sajūsmā, ar kādu radošais inženieris nododas savam darbam, un pateicoties atbilstam no kapitāla puses, kas diemžēl, gaidīja inženiera darba rezultātus tikai lai ar tiem tirgotos. Jāatzīst arī pārējās kultūras garīgā sektora daļas sprieguma sarūkums un iznākumā sajūtamais līdzsvara traucējums, jo trūkst tā kultūras elementa, kas bioloģiski saistīts ar rasi un tautu. Vienalga vai saka, ka traucējums cēlies no inženieru neapspiežamās enerģijas (lidztekus dažu sabiedrības grupu pasivitātes) vai saka, ka tas ir vēsturisko parādību pazīstamo svārstību vienpusīga uzplūduma laikmeta iezīme — traucējums pastāv kā dvēseles nepietiekošs spriegums. Tādēļ jāpriecājas par katru soli, kas tiek sperts cilvēka dvēseles izkopšanas un stiprināšanas virzienā. Tehnikas svētība ir pilnīgi atzīta, augsti novērtēta un no tās atteiktis neviens indivīds, neviena sabiedrības grupa nedomā un laikam gan praktiski arī nespēj. Tādēļ nepareiza dažu dvēseles kopēju īpatnēja izturēšanās pret šo cilvēka kultūras lielo un bagāto daļu. Kultūras krīze novēršama nevis ar tehnikas apkaņošanu, bet gan ar cilvēka dvēseles padziļināšanu tā, lai tā atbilstu tehnikas paplašinātai labklājībai. Jāizbeidz neauglīga opozīcija pret augsti organizēto gara darbību tehnikas laukā (šeit ruma tikai par tehniku), kas nebūt nestāv nesaskaņā ar citām gara darbības nozarēm — ja šādu nesaskaņu tīšām nemeklē. Šeit nav meklēts vainīgais mūsu kultūras pilnības trūkumam, nav domāts pelt cits, no tehnikas atšķirīgs gara darbs, bet vienīgi mēģināts piemēroties tematam — atbrīvot tehniku no visa tā, kas tai nepieder, lai rastu nekroplotu raksturojumu tīrai tehnikai, kas ir svarīga, plaša cilvēka gara darbības sastāvdaļa ar ideālu mērķi.

Tehnika raksturojama par tālu ejoši organizētu cilvēka prāta darbību ar mērķi, rast cilvēkam

K. Menjē. Kalnraktuvju strādniece.

jaunas, apkārtējās dabas un viņa paša dabas nedotas, bet tehnikas rastas spējas dažādos virzienos; šī darbība norit telpā un laikā līdztekus katrai citai darbībai, to atbalstot un tajā piedaloties. Mēģinājumi tehnikai preti stādīt kultūru, norāda uz patšāvošu duālismu, jo pilna un īsta kultūra aptver visu, kas cilvēku paceļ arvien augstāk pāri primitīvai dabai un tādēļ aptver kā materiālo

labklājību, tā dvēseles brīvību. Neviena no šīm abām cilvēka būtības daļām nedrīkst palikt daudz atpakaļ, nerunājot par nīkšanu. Gādība par kultūras progresu piekrit sabiedrības darba un pienākumu dalījumā dažādām aprindām, kuŗu sadarbība nepieciešama, bet izvairīšanās no sadarbības kaitīga. Tehnika kalpo visam cilvēkam, nenoliedz nevienu viņa intereses un darba virzienu, neliedz savu pilnu atbalstu kur tas vajadzīgs un iespējams, jo tehnikai darbības virziens un apjoms nav nekādi ierobežots, nedz pēc būtības, nedz konvencionāli ar cilvēka vajadzību šķirošanu cienīgas un necienīgas. Ciktāl tehnika izlietā cilvēka pakalpojumus, tā dod priekšroku veselam un bagātam garam harmoniskā saskaņā ar veselīgu miesu. Ja šolaik vēl pastāv rivalitāte, pat naids starp cilvēka garīgām un viņa materiālām interesēm, tad tādas — pēc lietas būtības — nevarēja celties un nav cēlušās no tehnikas kompetentu reprezentantu, kaut kādas «neiecietības», bet gan kā citādi. Varētu būt, ka rivalitātes parādību ievada un noteic tas apstākļi, ka katrs vislabāk pazīst un saprot savu speciālo, samērā šauru darbības sfairu, un tā rodas tieksme to pārvērtēt, bet nesaprotamo identificēt ar nesvarīgo, nepareizo; bet nevar gan būt, ka ikviens darba virziens, ir tas visusvarīgākais un un visuvērtīgākais — tādēļ atliek darba virzienu koordinēšanas saskaņošanas un iecietības ceļš, kas rod cilvēka gara darba viengabalainību un novērš sadrumstalotību, ko gluži pareizi pārmet mūsu laikmetam.

Šauras speciālizācijas kvalificējums var būt attiecināms uz visām gara darba nozarēm — tikai par tām šeit ruma — un visiem virzieniem. Visu aptvert un dziļi izprast šolaik neviens cilvēks vairs nevar, nepieciešama sadarbība, kas rod savstarpēji papildinošus apgaismojumus kā viena vesela sastāvdaļas, kuŗu sintēze dod īstenību. No šāda viedokļa lūkojoties, inženieris apsveic katru lietišķu mēģinājumu ierindot tehniku skaidri definētā veidā visu cilvēka gara darbības virzienus raksturojoši aptverošās sistēmas. Vēl arvien vērtīgi, pat vienpusīgi mēģinājumi, jo tie izsauca nepieciešamību pakāpeniski papil-

DOMA MŪZEJS

ATVĒRTS SVĒTDIENĀS
NO 11-2

stākļos strādā zinātnisko darbu.

1920. g. Būga atgriezās mājās. Viņa zinātniskos materiālus (4 pudī) pārveid Lietuvā. Lietuvas izglītības ministrs dod iespēju viņam strādāt leksikoloģijā. Paskubināts grib pastiegties ar vārdnīcas izdošanu. Strādā 12—14 stundas dienā. 1924. g. izlaidis savas vārdnīcas pirmo burtnīcu, bet tad jau ir pārstrādājis. Vasarā gan veselojas, bet 1924. g. 1. decembrī mirst ar smadzeņu trieku. Viņa nāvi visa tauta izjutusi kā nacionālas sāras. Būga tikai kādus 14 gadus varējis veikt zinātniskam darbam, bet daudz padarījis. Rakstījis fonētiskos lautājumus, par garo, veco o, par akcentu, intonāciju, par vārdu atvasināšanu, bet galvenā Būgas interese uksikoloģijā: krāj sugas un īpašvārdus, personu vārdus. Saraksta monografiju. Lielāko daļu no saviem zinātniskajiem rakstiem sarakstījis leišu valodā. Sarakstījis grāmatu «Valoda un senatne» (pirmo daļu). Studējis visas baltu valodas: par prūšiem, kuršiem, zemgaļiem, sēļiem.

Cīņā par somisko Somiju.

Ļoti aktīvi piedalās somu studentu, daudz aktīvāki kā latvju studenti par latvisko Latviju. Tas viss notiek, neraugoties uz ziemeļnieku, atturīgās līnijās zīmēto, ļoti nosvērtoto raksturu, neraugoties nemaz uz to, ka zviedri savas kultūras izplatīšanā Somijā ir bijuši daudz lojālāki un nav nākuši pāri Botnijas līcim kā tādi apspiedēji un vērzenātiji, kādi izradījās mūsu «kulturtrēģeri» — Meļnā bruņinieka kalpi Latvijā. Tomēr zviedru iespaids Somijā ir pārāk jūtams — kā privātajā un sabiedriskajā dzīvē, tā valsts iestādēs, un jaunie granīta zemes dēli neļūtas glaimoti, ja valsts iestādēs dzird runājam zviedriski, ja ielu nosaukumi redzami divi valodās.

Tais dienās, kad mēs Latvijā godinājam lielā zviedru karāļa Gustava Adolfa vārdu, pieminēdami samērā iso «zviedru laikmetu» Latvijā ar gandarījumu kā gaišāku, saules apspīdētu mirkli mūsu tautas grūtajā un ilgajā ciešanu vēsturē, somu studenti Helsingos u. c. demonstrēja par somisko Somiju. Lielu studentu bari, somu tautas dziesmas dziedādami, pulcējās pie zviedru teātra, universitātes un prasīja savai tautas valodai pienācīgās valsts valodas tiesības Somijā. Kad sajūsmas pilnais studentu pūlis dzeldāja patriotisko dziesmu «Cēlies, somu valoda», iejaucās arī policija, cenzdamās nacionālos demonstrantus izklīdināt, palīgā ņemot arī moderno policijas auto ar ūdens šļūtenēm, bet studenti par auksto dušu neļauņojās, jo tas taču ir «somiskais ūdens». Neviens demonstrācijās, bet arvienu nomodā par tautas vajadzībām somu studenti iet tautiskās kustības priekšgalā. Savā dzīvē — kā personīgajā, tā arī savās studentu savtēnībās — tie vadās no tautas interesēm.

Laimīgas ir tās tautas, kur akadēmiskā jaunātnē un vispār intelligēncē par savu augstāko godu uzskata kalpošanu tautai. Un somu studenti ir isti tautieši.

Vold. Reiznieks.

Progresīvais nacionālisms.

Lai gan nacionālisma problēma tagad dominē visā pasaulē, un to visur kultivē, tomēr par nacionālismu nav vai nevienas nopietnākas grāmatas, kas to izveidotu par nobriedušu ideoloģisku mācību. Kamēr katrai reliģijai ir rūpīgi un plaši izstrādātas doktrīnas, kamēr arī valstīm pamatā ir rūpīgi teorētiski pētījumi un pat sociālās kustības balstās uz nopietniem teorētiskiem darbiem, tikmēr nacionālismu pagaidām kultivē tikai entuziasti un tieši praktiķi. Bet tāpēc nav nekā dabiskāks, ka nacionālisma prakse bieži nomaldās uz nevēlamiem ceļiem. Var pat teikt, ka blakus istam nacionālismam vienmēr parādās arī neīstais, pseidonacionālisms, kas nācijai nāk par kaiti. Ir nu no svara mazliet izsekot, kā izceļas īstais un pseidonacionālisms, lai spilgtāk raksturotu isto nacionālismu.

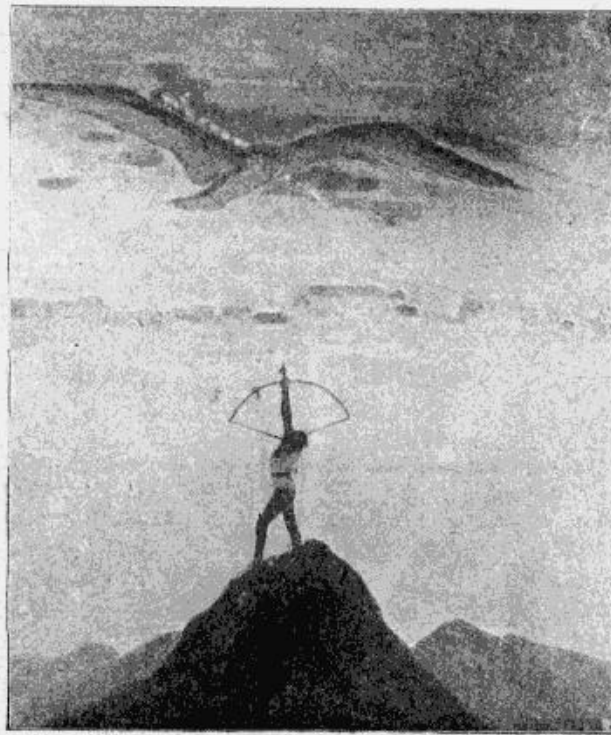
Nacionālisma izejas stāvoklis ir nacionāla pašapziņa un pašcieņa. Tā mostas sevišķi tad, ja nācija nāk sakarā ar citām nācijām un tiek pazemota. Tā, tās nacionālisms, ko sāka paust vācu filozofs Fichte, celās taisni tādēļ, ka Napoleons bija pazemojis vāciešus. Tāpat mūsu agrākais nacionālisms galvenokārt ir izcēlies kā protests pret tiem pazemojumiem, ko mēs izcietām no vāciešu puses.

Ja nu nācija grib modināt pašapziņu un pašcieņu, tad šim nolūkam vajadzīgas vērtības. Nācijas, kam nav nekādu vērtību, arī nav spējīgas uz pašcieņu. Tam sevišķi labs piemērs ir ģigāni. Tādā kārtā nacionālisma kultivēšanas pirmais etaps ir nacionālu vērtību uzmeklēšana.

Kultūras ziņā bagātām nācijām nekā nav vieglāk kā uzrādīt šīs vērtības. Vispirma rindā nācijas lepojas ar savu locekļu skaitu — jo lielāks šis skaits, jo nācija jūtas lepna. Līdzās skaitam iet zemes plašums, ko nācija apdzīvo. Vēl tālāk nāk materiālas bagātības un pēc tam tīri kultūralās — mākslas darbi, tehniski sasniegumi, panākumi zinātnē, filozofijā u. t. t.

Šī lepošanās ar savām vērtībām ir pilnīgi dabiska un normāla. Pie tam šim nolūkam vispatiesāk der tās vērtības, ko veido un ražo patlabanējā paaudze, un tie lielie darbi, ko viņa veic. Bet tālāk, kad nācijas sāk sastātināt savā starpā savas vērtības, tad, protams, izrādās, ka viena nācija ir bagātāka par citām un dažāda laba ir pavisam nabaga. Lūk, šim gadījumā parasti sākas nacionālisma šķelšanās uz diviem nozarojumiem — progresīvo un regresīvo.

Lietā ir tā, ka nacionālā sacensība prasa ātru vērtību uzrādīšanu. Ja tādu nav, vai to ir maz, tad sacensībai bieži vien ņem tādas vērtības,

Čurlionis.

Strēlnieks.

kas savu nozīmi ir jau zaudējušas vai pat nemaz nav vērtības. Nacionālisti ņem palīgā sevišķi vēsturi un sāk lepoties ar saviem bijušiem karaļiem un vēsturiskiem sasniegumiem. Tā nacionālisms darinās regresīvi un tālāk pāriet uz folkloru, senču reliģiju u. t. t., un ar to visu sāk lepoties. Ar to sākas pseudonacionālisms. Lepošanās ar senčiem noteikti liecina, ka tagadējā paaudze vairs nav spējīga uz izcilus vēsturiskiem darbiem un slaveni personu došanu. Šo aplamo lepošanos cilvēki jau sen ir novērtējuši, un Krilovs to ir raksturojis savā kodīgajā fabulā par Romas zosu pēctecēm.

Pie tam senču kontā ieskaita tādas vērtības, kam jau ir zudusi kultūrala nozīme. Tā vairs nav ko lepoties ar reiz iekārotām un valdītām zemēm un pilsētām, kas sen jau pazaudētas, nav arī ko dižoties ar mazvērtīgiem mākslas darbiem, ar senču tehniku u. t. t. Cik perverss dažkārt paliek šis lielīšanās nacionālisms, redzams no tā, ka dzirdam lepošanos ar savām drēbēm un svešu drēbju apsmiešanu. Ir pat dzirdēts, ka krievs un latvietis viens par otru ir centušies palepoties ar to, kurai nācijai spēcīgāki lamu vārdi. Tādā kārtā, piem., vāci nereti vien ir lepojušies ar savu varmācīgo dabu un brutālītāti, krievu militāristi — ar savu kaņavīru ignoranci u. t. t.

Tam nu pretī progresīvais nacio-

nālisms nācis konfliktā ar citiem nacionālismiem un, zaudējis cīņu, piesātinās ar sacensības jūtām un tieksmēm, kas tālāk izvērsās enerģiskā jaunu vērtību radīšanā. Īsts nacionālists vienmēr kritiski apskata sevi, nereti spēcīgi un pamatīgi sevi nosoda un ar to pamudina uz nemitīgu jaunradīšanu. Lūk, šādā veidā parādās veselīgais nacionālisms. Ar to nācija uzvar sacīkstēs, kamēr ar pseudonacionālisma vērtībām nemaz nevar rādīties nāciju tūros.

Visumā latvieši no savas nacionālās apziņas sākuma ir bijuši pārliecināti un enerģiski progresīvi nacionālisti. Mums vienmēr ir bijis jāizcieš lieli sarūgtinājumi nacionālisma ziņā, jo mums nav bijis ar ko lepoties, pat ne ar kaut cik ievērojamiem senčiem un vēsturi. Tāpēc mūsu nacionāli jūtošies darbinieki ir centušies izveidot tādas vērtības, kas celtu mūsu nācijas pašapziņu un pašcieņu. Šā mūsu apzīmīgā nacionālisma vēsture liecina, ka mūsu nācijas sasniegumi ir milzīgi, salīdzinot ar izejas stāvokli.

Tomēr arī pie mums laiku no laika ir parādījusies regresīvais nacionālisms. Par godu mūsu tautai, tas vienmēr ir ticis uzņemts skeptiski un noraidoši. Sev par zināmu apmierinājumu jāatzīmē, ka daudzas citas nācijas stipri slimo ar pseudonacionālismu un ar to tikai kaitē sev.

O. Pērkons un A. Kucējvs

Rīgā, Brīvības ielā 115, tālr. 93089. Pasta tek. rēķ. 10523
IZGATAVOJAM: bircipfeļus, alus kausus, dažādas nozīmes un izpildam vissmalkāko emaljēšanas un gravēšanas darbus. Apzīmīgs darbs Latv. uzņēmums. Zemas cena.

dināt un pārlabot nepilnīgus un neprecīzus slēdzienus; bez tam tie atklāj uzskatu šaurumu vai citas nepilnības un ar to audzina lasītāju.

Ja vārdu «kultūra» lietā tai šaurajā nozīmē, kā to darija vāci, stādot pretim savu kultūras jēdzienu franču civilizācijas jēdzienam, tad kultūra paliek ārpus tehnikas un civilizācijas galvenā kārtā ar rases īpatnību iezīmēm, kamēr tehnika un civilizācija stāv pāri rašiem kaut arī padošas variācijām. Ja šo īpatnējo, arī pie mums pietiekoši reprezentēto, germānisko sašaurinājumu atmet, tad pretrunu starp kultūru un vienu no tās lielākām sastāvdaļām nav. Daži tehnikas un kultūras pretimstādītāji iziet no pieņēmuma, ka vērtīgāka un tādēļ augstāk stādāma tāda gara darbība, kas nevis rod un vairo cilvēka labklājību un spējas (plašā uztverē), bet gan tāda, kas cilvēka darbības virzienā kārtā kādā sistēmā šādu vērtēšanas ceļu un metodi izvēlēties st. cit. E. Šprangers (Lebensformen 1930), bet beidzot nonāk pie vajadzības atšķirt inženieri no tehniķa. Tas rāda, ka līdzās tehniskās idejas rašanai un izstrādāšanai pareizi uztverta arī kāda cita tehnikas sastāvdaļa, kam vairāk piekrit realizēšana kā priekšā rakstīta darbība, kaut arī tā prasītu zināšanas un vingrību šo zināšanu lietāšanā. Bet neviens produktīvs darbs nav kultūrai naidīgs, nav ciešams vien, bet tas ir svarīgs dzīves faktors, pavisam neatkarīgi no rezultātu vērtības, jo darbs audzina savu darītāju, cel viņa tikumību un vairo kultūras vērtības. Ja tehniku atbrīvo no visa pārējošā, mainīgā un savtīgā, kas ar to saistās dzīvē, tad atklājas tīras tehnikas pamatideja, kas pēc E. Zschimmera

(Philosophie der Technik 1933) ir gara vara pār vienu (matēriju). No šīs idejas atvasināma cilvēka gara brīvība un tikumības pamati. Tā rodas dziļa sakarība starp tehnikas ideju un šaurākās gara kultūras augšējo slāni — tikumību.

Tehnikas vērtējums iznāk dažāds, atkarībā no pieejas šim uzdevumam. Visi tehnikas vērtējumi līdz šim nepilnīgi, kas norāda uz grūtībām tehnikas būtības izpratnē un aptveroša mēroga trūkumu. Iepriekšējie konstatējumi, norādījumi, salīdzinājumi nav uzliedzami par tehnikas pilnīgas novērtēšanas mēģinājumu, bet tikai mēģinājumu raksturot no blakus parādībām un ietekmēm atbrīvotas «tīras tehnikas» būtību.

Atraisītā no saimniecības un politikas, t. i., «tīri tehniskā darbā» (tikai par to šē runa), nodarbināts plašs «tehniskais personāls», kas, savu darbu darot, rod vērtības ar skolā un darbā nepārtraukti un neatlaidīgi audzinātu un koptu atbildības apziņu. Prasība saskaņot savu darbu ar citiem šī darba citu daļu darītājiem ir tālākais faktors, kas ietekmē tehnikas personāla garīgo kvalitāti. Šie darbinieki ir vērtīgs celms dvēseles kultūras uzpotēšanai, kas pareizi sākama jau skolā; bet šis celms līdz šim atstāts novārtā. Ar metodēm, kas pamatotas uz duālistiskiem vērtējumiem šeit gan maz kas sasniedzams, bet ar monistiskām mācībām sasniedzams daudz; ta izvirzās kāds visai svarīgs tagadnes uzdevums, kā veikšana pie mums nav vēl, šķiet, izprasta.

Pazīstamie pārmetumi tehnikai, sakarā ar mūsdienu materiālo un garīgo krīzi, pārmetumi, kas pāriet garām saimnieciskās sistēmas dezor-

ganizācijas rezultātu novērtējumam un pāiet garām saimnieciskai un politiskai dezorganizējošai propagandas sistēmai, bet visas pēckaļa laika negatīvās parādības (bezdarbs, disciplīnas zudums, materiālisms) gluži nepamatoti pieskaita tehnikas «vainām» — šie pārmetumi tagad gan atnesti, bet atklāts palicis jautājums, vai nav nepieciešamas vai vismaz vēlamas kādas pārgrozības tehnikas darbā, kas varētu novērst vai aizkavēt šādu launu parādību atgriešanos. Minētiem launumiem nav sakara ar tehniku par sevi, tādēļ to novēršanai vajadzīgas reformas, tais darbības nozarēs, kurās vai nu launumus nenovērsa vai, varbūt, pa daļai izsauce.

Liekas, ka tehnikas iespējas jāpatur un jāvairo, bet tad visiem spēkiem, cik vien var drīzāk jācenšas likvidēt pārējas stāvoklis, lai ātrāk sasniegtu pilnu darba automatizāciju, tur, kur tas iespējams; tad atsavināties cilvēka pusatomatiskais darbs ar strādnieka psihu deprimējošo, piespiesto vienmuļību. Ja šo uzdevumu saista ar saimnieciskiem momentiem, tad tas kļūst komplicēts, sevišķi turoties pie pastāvošās liberālā kapitāla sistēmas. Še atkal piemērs, kā saimnieciskie momenti ietekmē tehnikas attīstības gaitu, līdzīgi, kā skolas telpu un līdzekļu trūkums ietekmē izglītības pieaugšanu. Ievērojot ka cilvēka darbība dažādās nozarēs un dažādos virzienos arvien un visur krustojas, lieli efekti sagaidāmi tikai tad, kad iestāsies saskaņa visās darbības nozarēs. Līdz tam laikam tehniskām zinātnēm jāturpina normālais pētīšanas darbs un tehnisko ideju uztvērējiem jāturpina ideju realizēšanas darbs par svētību kultūras cilvēkam.

A. Dreimanis.

Rudens dziesma.

Sogad pavasaris — kad tas ieradās? Kad aizritēja?
It kā rozes zieds viņš pēkšņi kādā ritā
uzziedēja,
Dienas tveicē nobīra, un smaržas vejos
aiztvanēja...
Klāt bija vasara, un saules svēlmē sakarsa
i vēji.
Enā veldzi meklēju — pat zalo druvu ne-
redzēju.
Tveices dūmakās pēc dienas dienas steigā
aizritēja...
Un kad sāka kūpēt rijas,
Tad tik brīnā ieraudziju,
Ka aiz plavām kalnu galos
Bērzu bērzu slaidās skaras
Zelta ziediem uzplaukušas;
Ābeles viz saules staros,
Tumši sārziem, smagiem zariem
Rudās mājas apkāvušas;
Bet gar mežu strazdu bari
Svelpļ kā senāk pavasaros,
Zemi ziedos atraduši...

Edvārds Tūters.

MĀKONĪTIS.

Lūk,
Balts peld mākonīt's
Un saule smaida...
Viss, viss te mani mīl
Un sveic un gaida!
Zin skriedams mākonīt's:
Sirds līdzī traukt grib tam
Kur jaunas ilgas dzimst,
Zied puķes,
Dziesmas skan!
— Lūk,
Balts peld mākonīt's
Un saule smaida...
Viens dzirkstošs acu pār's
Tur mani gaida — —

Optiķis E. GAILIS

Brīvības ielā 71

Brilles, tālskai, A. S. barometri.
Studentiem uz optiskām precēm
20% rabats!

Priekš

zobiem

katru rītu

katru vakaru

Brastiņu Ernests.

Lai sadeg!

«Blūķu veļus svinēja ziemas mēnesī, paša gada beigās, tad laudis lauka un rijas darbus nobeiguši, gāja māju no mājām, lielu blūķi ar lūku virvēm vilkdami. Kuŗās mājās ar šo blūķi atnāca, tur tos uzņēma ar lielu gavilēšanu un dzeršanu; tad vilka to atkal tālāku uz citām mājām un tāpat darija. Beidzamās mājās blūķi sadedzināja, par zīmi, ka vecā gada pūliņš beigts un jauns gads sākas.» («Latviešu Avīzes» 1865. g.)

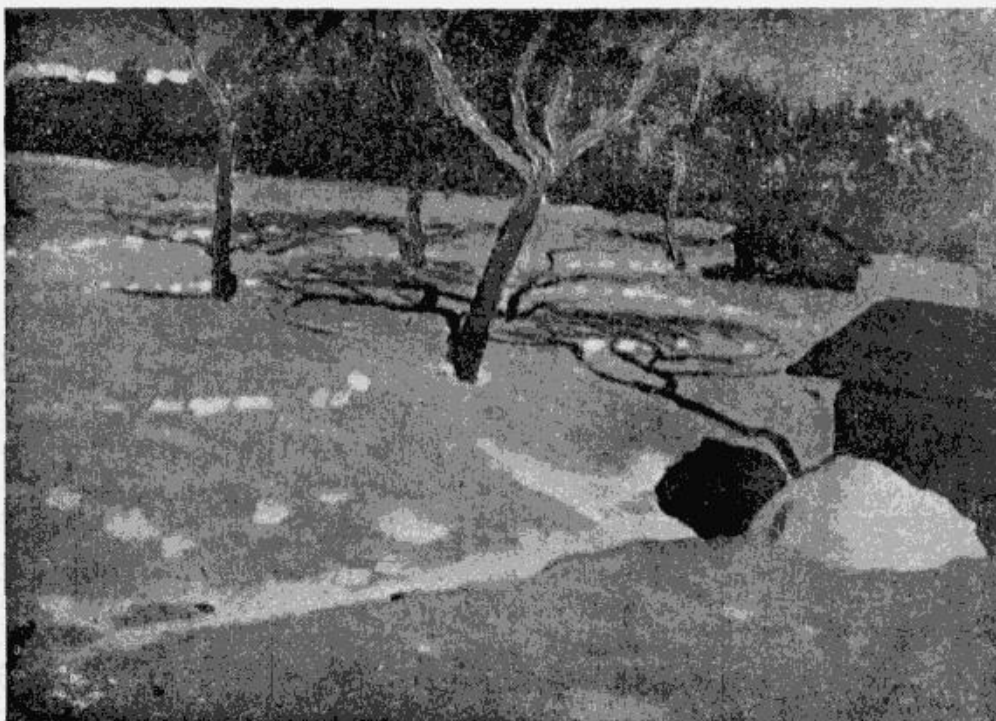
«...Uz mūsu ziemsvētku laiku cauru nakti dancoja un jaktēja, ziņģēja un blāva, ēda un dzēra un trakodamies devās no vienas mājas uz otrām. Lielu blūķi pie lūka virves vilka sev līdz. Šo blūķi beidzot ar lielu gavilēšanu sadedzināja, jo tas nozīmē, ka nu esot atpestīti no grūta darba un vergošanas.» («Latv. Avīzes» 1874. g.)

«...Tie namatēvi saviem bērniem māca, sacīdami: Tā mūsu tēvi ir darijuši, tā es esmu darijis, un tā jūs arī darīsit! Kad to tā nevar izdarīt, tad nevaids nekāda laime pie lopiem, pie druvām un pie visas māju būšanas.» («Latv. Avīzes» 1854. g. piel.)

To raksta par mūsu zemi, mūsu laudim, mūsu ieražām. Tur mūsu zemes grūtumi dedzināti, mūsu laudis pestīti no vergošanas. Mēs esam tie, kam mācīts arī tā darīt mūsu druvu un māju laimes labad.

Kamdēļ es nedzirdu gavilēšanu un deļošanu šai ziemsvētku laikā? Vai mūsu jaunatne nav vairs jauna? Vai viņa nevēl laba savai dzimtajai zemei? Kur ir tie, kas apliecinātu skali un liksmi, ka mūsu tēvu ieražas tiek godā turētas, ka Latvijas labklājības dēļ var nevien blūķus vilkt, bet katru citu darbu darīt, nebaudoties ne kauna, ne grēka, ne nāves? Par maz, pārāk maz mēs izrādām darbos savu gatavību atbrīvoties no tā, kas vēl nospiež mūsu tautu. Vai tiešām mūsu vārdiem par tautu un tautību trūkst seguma kā viltotiem čekiem? Pārāk maz es redzu tautisko jūsmu pārvešam latviskos darbos un izdarībās.

Ieklausieties, ko raksta kāds piedzīvojis tautas audzinātājs: «Lauku jeb zemnieku kultūra cieši saistāma ar tautas kultūru... No tās agrāk radās tautas ieražas un tikumi, dziedāšanas un rotaļas, vispār, visa sabiedriskā dzīve... Tās ir tīri garīgas īpašības, kuŗas liecina par... lietišķības izpratni... Izpaužas tās zemnieku mākslā, izteicienos, dziesmās

P. Kalve.

Ziema.

un reliģiskos tēlos, pieņemot formu arstiprus simbolisku raksturu. Jāatzīmē, ka zemnieka simbolika nav apzināta, bet iekšēji pārdzīvota. Par nožēlošanu, tagad viss simboliskais zemnieka dzīvē iet zudumā... Audzināšanai jā dara iespējama atgriešanās pie agrākām simbolikas vērtībām.» (M. Štāls «Nākotnes Spēks» 5/6. 1934. g.)

Audzinašim sevi un citus, atgriezīsimies pie agrākām simbolikas vērtībām, padarīsim mūsu zemi pārdzīvojamu bagātāku! Kāpēc atsacīties no pārdzīvojamā, ko var sniegt mums senā simbolika? Kamdēļ neklausīt sirmā audzinātāja balsi?

Vai tiešām blūķa dedzināšanas simbolikai mūsu zemē vairs nav gluži nekādas nozīmes? Vai nav nekā vairs, no ka mēs gribēsim brīvi kļūt? Vai laimes un labklājības jau gana mūsu mājās? Vai nekāds launums vairs nav sadedzināms?

Mēs esam tiešām brīvi no lielām grūtībām. Pirmo reizi mūsu karavīri mūsu zemi atbrīvoja no svešiem kaklakungiem. Otrā reizi mūsu aizsargi atpestīja valsti no politiskā

lāsta. Mūsu klētis un kūtis nu ir pārpildītas. Mēs esam pārtikusi un pāēdusi tauta. Ko varam vairs vēlēties?

Un tomēr, mums jāvēlas, lai taptum atbrīvoti trešo reizi. Mūsu gars vēl ir nebrīvs, mūsu dvēsele kalpo svešu tautu dieviem. Laima, nedrīkst vēl atgriesties no trimdas un pārkāpt latviešu mājokļu slietņus, jo svešas svētbildes vēl rēgojas aiz durvīm... Mums jāvēlas, lai pildītos apcirkņi mūsu kultūras klētīs, tais klētīs, kur latviskais gars ir saimnieks. Vēl nav tādu bagātību mūsu kultūras klētīs, ko apbrīnotu visa cilvēce. Svešām tautām ir vienalga, ko mēs ēdam un cik mēs ēdam. Viņas interesējas par to, ko rada un no kā pārtiek mūsu gars.

Blūķis lai ir šogad mūsu gara nebrīvības simbols. Lai sadedzinām atkal to par zīmi, ka gribam iesākt jaunu dzīves posmu, ka gribam brīvi tikt no garīgās vergošanas. «Tā mūsu tēvi ir darijuši, tā es esmu darijis un tā jūs arī darīsit!» Sadedzinām to, kam jāsadeg. Lai sadeg!

Pirms pārkat fotoaparātu, aplūkojiet musu skatu logu visjaunākos foto aparātus par izņēmuma cenām

«Kontax» un «Leika» mazkameras uz nomaksu

Foto-Kino-Radio Centrāle A/S A. LEIBOVICS

Rīgā, Kr. Barona ielā 2

Tālr. 2066', 26464

Māksla.

Mūzika.

Jāņa Kalniņa jaunās operas «Lolitas brīnumputna» pirmizrāde un Nāc. operas 15 gadu pastāvēšanas jubileja bija reti svinīgā gadījums, kas pulcināja pārpildītu operas namu. Pirms izrādes izglītības ministrs prof. L. Adamovičs apsveica operas darbiniekus, tencinot viņu pūles un panākumus. Valsts prezidenta, ministru prezidenta un valdības vārdā viņš nodeva pateicību par veikto darbu, novēlot spožu nākotni. Uzrūmu operas personāls noslēdza ar valsts himnu.

J. Kalniņa fantastiskā opera «Lolitas brīnumputns» (teksts A. Brigaderes) pēc skaita jau astotā latviešu oriģinālopera. Savā vieglā pasakainā ritumā, spožā skatuves ietērpā, saprotamā mūzikālā valodā tā saista klausītāju no sākuma līdz beigām. Te mēs sastopam ļoti daudz no tā, ko izlūtināts skatītājs vēlas redzēt un dzirdēt. Nāc. operas direkcija gādājusi par rūpīgu uzveduma sagatavošanu. Visu iespējamo darījuši režisors J. Zariņš un dekorātors L. Liberts, sniedzot pilnvērtīgu pasakas izveidojumu. Ar komponistu J. Kalniņu plašāki iepazīstināties tikai šogad — «Dziesma brīvai Latvijai» ir tā, kas visus jūsmina. Opera — ko tā prasa darba, fantāzijas, bet arī laimīgas rokas! Laba skolā Kalniņam bija Nāc. teātris, kuŗā, vairākus gadus strādājot par diriģentu, bija izdevība rakstīt mūziku arī daudzās lugās, tā nākot tuvākā kontaktā ar skatuvi — gūstot scenisku pieredzi Kalniņa Lolitas mūzikā pārsvarā raisās Illustratīva fantāzija, viegla humora un lirisma apvīta. Partitūra nav pieblīveta, instrumentu grupas vestas loģiskā lietišķībā, meklētas krāsas spilgtu grotesku momentu izpausmei, bet ir daudz arī tīri pavadītāja elementa. Raksturīgākie momenti operā ir Alpa, Čakārniša, Poķa un Lolitas motīvi — dziedājumi. Pēdējā ainā izvests lielisks noslēgums korim. Trešās ainas kroga modernās dejas paliek atmiņā kā tādas, kas var sacensties droši ar Abrahāma vai cita ope-

rešu karāļa slāgeriem. Jāpiezīmē, ka šī aina, kuŗā koris leļputriņā aiz trejdevinām zemēm, ir tieši pielaikota kādreizējam operētiskam kļiedzienam un kā tādā arī mūzikā attaisnojama. Stiliski tā vismazāk piestāv jauki izturētām divām pēdējām operas ainām. No solistiem Lolitas tēlotāja L. Blumentāle, Alpa — N. Vasiļjevs sniedza liriski aparatūs dziedājumus. Ulande-Sulce kā ganiņš Sūrmis, braša, pārliecina asprātībā. Kēniņdēli Poķis — A. Kaktiņš nepārspējams uzpūtībā, Cintis — R. Pelle komismā, abiem teicami grimi. Savās lomās labi iedziļinājušies un izcēlās pārējie solisti J. Niedra, H. Lūse, P. Gaīlis, G. Neimanis, T. Matiss.

Visu mūzikālo iestudējumu veicis un skaidrā diriģenta žestā temperamentīgi sniedza pats autors.

Akadēmiskajai jaunatnei vēlējumus būtu arī pacensties redzēt šo ipatno latviju operupasaku, kas sniedz daudz vieglas jūsmas, atpūtas un smaidu savā jaukā inscenēju-

mā. Šī opera, ja vien tiks pareizi novērtēta, droši arī turēsies repertuārā līdzās citām iemīļotām operām.

Pirmo reizi Rīgā vairākās viesizrādēs uzstājās slavenā poļu koloratūrdziedātāja Bandrovska-Turska, gūstot jo lielus panākumus ar savu labi izkopto balsi lidzenumu, virtuozitāti pasāžām, tiro intonāciju, sirsniņu lomu tēlojumos — «Sevilijas bārdzīni», «Traviatā», bet «Rigoletto» kopā ar itāļiem diriģ. Annovaci un tenoru Massū. Massū nepārsteidza — lai gan labi pārvalda savu balsi, mēs esam ieradusi gaidīt no Itālijas kaut ko izcilāku vokālajā mākslā.

Prof. J. Vitola trio sniedza savā koncertā izmeklētu programmu: pirmajā daļā vecklasiskus Hajdna, Mocarta, otrajā — Jāņa Keipiņa un Lalo trios. Ar lielāko uzmanību klausītāji vēroja J. Keipiņa jaunā darbu. Trio uzrakstīts tehniski vingrā, savdabīgā krāsu koloritā, ipatnēju melodi-

Reklāma, kas vācu zinātnei nedara godu.

Nesen atpakaļ visas pasaules presi aplūdoja ziņa, ka prof. Brēmers atradis vēža slimības ierosinātāju: «siphonospora polymorfa v. Brehmer.»

Nupat notikušajā medicīnu kongresā, ko bija organizējis Ēricha institūts Frankfurtē pie Mainas, par Brēmera atklājumu referējis ļoti cienījamais zinātnieks prof. Šillings. Viņa demonstrētās vēža ierosinātāja kultūras un morfoloģijas klīšejas, kongresa dalībniekos izsaukušas sašutumu. Pazīstamie zinātnieki: Ašofs, Borsts, Hetčs, Kolle, Fikers un c. tūlīt konstatējuši, ka Brēmera mikrobam nav nekā kopēja ar vēža etioloģiju, bet ka tas ir parasti vērojams antiseptiskos vēža fragmentos. Prof. Šillings rakstveidā bijis spiests atteikties no sava ziņojuma. Kongress vienbalsīgi nosodījis prof. Brēmera reklāmas paņēmienus sirgstošo cilvēku maldināšanā.

Hermanis Štegemānis — vācu rakstnieks — izdevis grāmatu: «Pasaules izšķiņošais brīdis», kuŗā tas cenšas pierādīt, ka jauts karš neaprobežosies ar dažām valstīm, bet gan izpletīsies pa visu pasauli.

Getnera izdevniecība izdod tuvākā nākotnē jaunu Bibeles tulkojumu no visvecākiem židu rakstiem. Tulkojumu uzjēmis pazīstamais astriologs E. Dorms.

Angļu misionārs Suthills, kas trīsdesmit gadus dzīvojis Kinā, izdevis grāmatu: «Kinas trīs reliģijas: budisms, taoisms un konfucianisms». Savā grāmatā autors cenšas pierādīt, ka visas šīs trīs reliģijas nebūt nav kiniešu gara dzīvi skaldījušas, bet gan šo savdabīgo tautu vienojušas.

Rīšeljē politiskais testaments sacāns kāda vācieša Valtera Hagemāņa grāmata, kuŗā tas cenšas pierādīt Francijas imperiālistisko politiku, sākot no Rīšeljē laikmeta līdz Klemanso.

«Uz mūsu ceļa» saucas U. S. A. prezidenta jaunā grāmata, kuŗā Ruzvelts nav nekā jauna pateicis, tikai lūcis sakopot visas savas runas, ko viņš turējis pag. gadā.

ku. Visspilgtāki padevušas abas pēdējās daļas. «Sapni» daudz svaigas poēzijas, liegas vizijas, noslēgumā bravūras spožuma, sevišķi klavieru partijā. Keipiņa stils sveķas uz modernistu, jaunrealistu pusī, bet pēdējās lapaspusēs netrūkst arī romantiskas smeldzes. Jaunā trijotne, kā arvien, izcēlās ar rūpīgo māksliniecisko gatavību, izpelnoties daudzo klausītāju atzinību.

A. Žilinskis.

Dailes teātris.

Pie Azandas upes — Aidas Niedras romāns, pašas autore dramatisēts. Par pašu darbu nebūs daudz ko runāt. Gribešs jau labi: ar pozitīvo pagātnē ietekmēt tagadni. Labi zīmēti 60. gadu lauku sabiedrības uzskatu pārstāvji. Aktieri Smilģa vadībā šos tipus kā zīmēt zīmē. It īpaši tas sakāms par K. Veicu (vietiām drusciņ par daudz «slīpēts» ir šis Bicis), O. Krūmiņu (brīnīšķīgi!), B. Ozoliņu, L. Leimani, L. Žvīguli, A. Miķelsonu, R. Kreicmani u. c. J. Laivas spēle nav skaidra, J. Mārsietis ļoti neskaidri vārdus izrunā.

Dialogi rit dzīvi (par dažu lietišķu atbildi publika nevar nociesties, savu atzinību neizrādījusi), valoda īsti zemnieciska, vietām pat parupja, bet pareiza, izņemot dažas frazes, kas īsta latvieša mutē nekad nebūs dzirdamas, piem., tu domāji pie manis (par mani), tad «lauži». — Ja tas arī provinciālisms, tad vai ar vienu formu autore domā dot novada kolorītu?

R. R.

Ietaupījumus

izdevīgi ieguldīsiet

LATVIJAS HIPOTĒKU BANKAS

Rīgā, Valdemāra ielā № 3

6% KĪĻU ZĪMĒS 6%

nodrošinātās ar pirmām obligācijām un nekustāmu mantu pilsētās un bieži apdzīvotās vietās un valsts garantiju.

Adolfs Zvirbulis,

R I G Ā

Mākslas fotogrāfija,

agr. f-ma Hebenspergers & Ko.

Elizabetes ielā № 49

Tālr. 27378 un 33086

Pa Baltijas valšņu saprašanās ceļu.

Baltijas ūnijas referātu vakaru 14. decembrī atklāja inž. P. Aulūks, norādot, ka Baltijas ūnijas uzdevums ir pētīt ceļus, kas vienotu Baltijas valstis.

Lai saprastos, viens no pirmiem noteikumiem ir ērta valoda, kādā saprašanās sarunas vest. Par šo starptautiskās valodas jautājumu referēja Vitauts Dižā ūniversitātes profesors Dr. K. Pakštas.

Pasaules 21. miljardu lielais iedzīvotāju skaits runā 1500 dažādas valodas. Eiropas iedzīvotāji vien runā 120 valodas. Izšķir lielas (8, t. i.: ķīniešu, angļu, krievu, spāņu, vācu, japāņu un indiešu), vidējās (5), mazās (57, te pieder arī Baltijas tautu valodas) un līlputu, Puse no cilvēces runā kādu no lielajām valodām. Katrai valodai var būt savs uzdevums, un tādēļ izšķir reģionālās, kultūras, zinātnieku, reliģijas u. c. valodas. Reģionālās valodas ietekmē savus kaimiņus: krievu v. no Vladivostokas līdz Palangai, poļu v. — Lietuvā u. t. t. Reģionālā valoda var kļūt bistama valsts kultūras patstāvībai. Zinātnieku valodas nav pastāvīgas: sirmajā senātnē — eģiptiešu, grieķu, latīņu, vēlāk arābu, franču, angļu un itāļu. Pēdējā laikā arī krievu un spāņu. Baltijas valstis 2 valodu grupas, kas nav radniecīgas.

Baltijas valšņu sadarbība nepieciešama un nepieciešama arī kopējā valoda. Vecākā paaudze trīs dienviņus republikās vēl saprot krieviski, bet ar Somiju un jaunāko paaudzi nav nekādu saprašanās līdzekļu.

Starptautiskai valodai jāizpilda 5 noteikumi: tā nedrīkst būt kādas minoritātes valoda, tā nedrīkst būt kāda liela, tiešā kaimiņa valoda; starptautiskai valodai vajaga būt valodnieciskiem sakariem ar visu pasauli, jāņem vērā arī tās kultūras vērtības, vieglums un skaistums, tai nepieciešams zināms prestižs valrāku valšņu intelligencē.

Gandrīz visus šos noteikumus izpilda franču, angļu, esperanto un latīņu valodas.

Tautu savienība un daudzas starptautiskās iestādes šimbrīžam uzskata franču un angļu par starptautiskām valodām, dodot priekšroku franču valodai kā oficiālai. Tādēļ pašlaik franču valodai ir lielākas izredzes kļūt par starptautisko valodu.

Angļu valodai grūta izruna. Tomēr šai valodai liela loma tirdzniecībā un jūrniecībā. Japāni angļu valodu mācās jau pamatskolā.

Esperanto valoda viegla, bet tai trūkst dzīvās valodas viļģuma, tā ir mākslīga valoda.

Latīņu valoda nav vairs dzīva; arī tās pamatā nav tautas jaunradītājas dvēsoles.

Atliek mums izvēlēties vai nu angļu, vai franču valodu. Tādu, kas runātu šīs valodas, mūsu zemē nav daudz. Latvieši un igauņi spēruši lielu soli uz priekšu, padarīdami par pirmo svešvalodu savās valstīs angļu valodu. Lietuvā vēl tāda reforma nav izvesta, un tur parādām vēl pārsvarā franču valoda, jo daudzi jaunieši brauc studēt uz Franciju. Arī tūristu apmaiņa ar Franciju.

Par to, kāda sadarbība Baltijas valstīs iespējama augstākās izglītības un zinātnes laukā, referēja Latvijas ūn. rektors prof. Dr. J. Auškaps.

Baltijas valšņu patstāvības galvenais pamats ir nacionālais moments, to uzdevums un vēsturiskais attaisnojums — nacionālā kultūra, kas pacelama līdz augstākai iespējamai nacionālo spēku attīstības pakāpei. Lai šie spēki varētu radīt maksimālo kultūras vērtību daudzumu, kas reizē ar to taptu par visas cilvēces vērtīgu ieguvumu.

No tā izriet, ka augstākā izglītība jaunajās valstīs arī veidojama uz nacionālajiem pamatiem. Bieži dzirdam, ka zinātnie esot internacionāla un tikai dažām tās nozarēm varētu būt vairāk vai mazāk nacionāls raksturs. Jāpiezīmē, ka nacionālajam elementam piekrit liela loma. Katrā valodā slēpjas sava īpatnēja pieeja lietām un jautājumiem, tajā izpaužas īpatnēja domu gaita, un, ja ņemam vērā, ka no pieejas jautājumam un tā uztveres atkarīgas jaunu atziņu, jaunu sakarību atrašana, tad top skaidra nacionālā faktora nozīme zinātnes attīstībā. Jaunas vērtības rada tikai personība ar savām īpatnībām, kas sasniedz savu pilnīgāko veidojumu tur, kur attīstīta līdz lielākai pilnībai sava nacionālā seja.

Ja metam skatu uz mūsu jaunajām augstskolām, lai apraudzītu, kā tās izveidojušās, tad redzam, ka to uzbūves pamatā tiešām ir nacionālais princips. Mācības valoda ir valsts valoda, cita tikai izņēmuma gadījumos; mācības spēki, ar izņēmumiem, vairākuma tautības, studentu nacionālais sastāvs tāpat; visas augstskolas spraudušas sev par mērķi savas tautas kultūras spēku pilnīgāko atrašanos nacionālās kultūras celšanai. Šīs augstskolas ir arī saorganizētas visai īsā laikā ar ievērojamām sekmēm, un tās var sava apjoma, vispusības, zinātnisko institūtu izveidošanas ziņā mēroties ar daudzām vecām augstskolām. Sevišķi studentu skaits visās jaunajās augstskolās pārsteidzoši liels, kas zināmā mērā raksturo pašas tautas kā tādas, kam ārkārtīgi lielas tieksmes uz izglītību vispār un uz augstāko izglītību īt sevišķi.

Šajā apstākļi, man šķiet, var saskatīt īpatnēju nojautu, it kā tautas zemapziņā radušos atziņu, ka skaitliski mazās tautas, kam nav ne teritoriālu, ne materiālu bagātību, vienīgais spēks, ar ko tās var pastāvēt sacensībā ar skaitliski lielajām tautām, ir gara kultūra. Liktos, ka tādā kārtā mūsu valstīs augstākās izglītības problēma laimīgi atrisināta ar nacionālo augstskolu nodibināšanu un mācības kadru sastādīšanu, un lielais studentu skaits pilnīgi nodrošina to pastāvēšanu un attīstību, it sevišķi, ja ņem vērā, ka, piem., Latvijā, nav pat iespējams visus aspirantus uzņemt un jā-

G. Rozens

Vārti ziemā.

keras pie nežēlīgajiem iestāju konkursa pārbaudījumiem.

Bet mums priekšā stāv uzdevums: ar vismazākām līdzekļiem veikt vislielāko uzdevumu, tehniski izsakoties, mūsu zinātniskajā darbā sasniegt līdzekļu izlietošanā maksimālo lietderības gradu. Šis uzdevuma atrisināšanā es redzu tikai vienu ceļu: visciešāko, labi saskaņoto plānviedīgo Baltijas augstskolu sadarbību, un esmu pārliecināts, ka šī sadarbība pilnā mērā novedīs pie mērķa.

Kāda tad šī sadarbība varētu būt? Agrāk, kad mūsu atsevišķas augstskolas vēl nebija sasnējušas savu tagadējo attīstības pakāpi, bieži tika cīnāta, bet vēlāk ir atnesta ideja, ka ne katrā no mūsu valstīm vajadzētu kultivēt visas zinātnes disciplīnas. Vai nevarētu, piem., Latvijā pastāvēt tehniskā augstskola un Igaunijā ūniversitāte? Tas tik labi saskanētu ar augstākās izglītības attīstību šajās zemēs pirms kara. Valodas grūtības it kā viegli būtu pārvaramas, ja mūsu valstīs vienotos par vienu kopīgu svešvalodu.

Bet ja ievēro to, kas tikko teikts par nacionālās kultūras un valodas nozīmi mūsu valstīs, tad top skaidrs, ka taisni šīs valodas jautājums rada nepārvāramus šķēršļus tādai augstākās izglītības sadalīšanai pa mūsu valstīm. Grūti gan iedomāties tādu kārtību, ka zinātnieks-letuvietis lasītu savu priekšmetu Vitauts Dižā ūniversitātē Kaunā piem, angļu valodā, lai to varētu klausīties latvieši un igauņi. Izvēlēties par mūsu skolas mācāmām svešvalodām mūsu kaimiņu valodas arī nevarēsim, jo tad mums nebūtu pieejama ne Vakarēiropas zinātniskā literatūra, ne pati Vakarēiropa. Tāpēc augstākās izglītības decentralizācija ar priekšmetu sadalīšanu par dažādām valstīm, lai tā koncentrētu līdzekļus vienam mērķim vienā vietā un ar to atvieglotu katras valsts uzdevumus, gan nebūs iespējama.

Bet ja šo domu mazliet modificē, tad rastos rūpīgas apsvēršanas vērts priekšlikums. Dažas disciplīnas un pat varbūt veselās fakultātes būtu katrā no mūsu augstskolām jāizveido līdz augstākai iespējamai attīstības pakāpei. Tas attiektos uz mūsu tautu vēsturi, valodu, folkloru, literatūru, teoloģijas disciplīnām, dažiem tiesību zinātnes priekšmetiem. Bet šīs disciplīnas arī ir tādas, kas prasa mācības līdzekļus tikai literatūras, resp. bibliotēku veidā, par kuru sadarbību vēl būs runa. Visas citas apmācības un pētīšanas līdzekļu un metožu ziņā neatkarīgas no nacionāliem un vietas apstākļiem. Apmācību un kādas disciplīnas studijas var sadalīt divās pakāpēs: pamata apmācībā, kas obligatoriska katram zinātnes fakultātes absolventam, un speciālajās studijās, kas vajadzīgas speciālistam attiecīgā nozarē un nākamam zinātniekam. Un tieši šīs pēdējās studijas prasa lielus palīgā līdzekļus, moderni un bagātīgi apgādātus institūtus, pirmklasīgu zinātniekus-vadītājus.

Šeit nu sadarbība varētu dot ļoti svētīgus rezultātus, ja mēs paceltu vajadzīgā līmeni pamata apmācību ikvienā no mūsu augstskolām, bet augstāko speciālizāciju sadalītu starp mūsu valstīm. Tur, kur koncentrējas speciālizācija kaut kādā nozarē, tad varētu izveidot ļoti pilnīgu pētīšanas iekārtu, kas būtu darāma pieejama citu zemju zinātniekiem un studentiem.

Šāda speciālizācijas sadalīšana nebūtu reālizējama kaut kādā mēchaniskā ceļā, bet būtu jāpiemērojās faktiskajam stāvoklim, kāds pa daļai radies vēsturiski, pa daļai kāda visai redzama zinātnieka ietekmēs. Šāda spilgta personība kopā ar pilnīgiem zinātniskās pētīšanas līdzekļiem radītu vislabvēlīgākos apstākļus kā jaunu zinātnieku un speciālistu izaudzināšanai, tā attiecīgo disciplīnu uzplaukumam mūsu valstīs. Tikai tāos gādījumos, kur institūti būtu vēl ļoti

Ed Krūzes 3 dziesmas viru korim

„Dzintarzemīte“ — Lau'ēnbaha,
„Dzimtenes dziesma“ — Sau'ieša,
„Balsis“ — Miesnieka teksts.

K. Reinholda komisijā, Brīvības bulv. 1

vājī attīstīti, varētu vienoties, kam pie to papildināšanas ķerties. Tā mēs pamazām noņāktu līdz stāvoklim, kad jaunie zinātnieki vairs nebūtu jākomandē uz Vakarēiropu, vismaz uz ilgu laiku ne, un mūsu zinātniekiem būtu pieejami labi ierīkoti institūti.

Šāds ierosinājums nav uzskatāms par pilnīgi nepārbaudītu eksperimentu, bet ir studiju un zinātniskās darbības veids, ko jau sen praktizē Vakarēiropā. Tur pastāv paraša, dažādās disciplīnas noklausīties dažādās augstskolās, pie kam speciālizācijai, resp. doktorēšanai izraugās to augstskolu, kur attiecīgā disciplīna stāv visaugstāk.

Lai reālizētu šādu zinātniskās speciālizācijas organizāciju, jāizpilda daži priekšnosacījumi. Pirmais būtu pamatīga savstarpēja iepazīšanās. Vajadzētu uzlikt par obligatorisku pienākumu, katras disciplīnas pārstāvim apmeklēt kolēģus divās citās zemēs. Tālāk būtu jāastāda institūtu apraksti ar svarīgāko aparātu un ierīču uzskaitījumu un jāapmācās ar tiem ar kaimiņiem. Par vērtīgāku aparātu jānūgādāšanu vai ierīču iekārtošanu būtu jāinformējami kaimiņu kolēģus.

Otrs svarīgs priekšnosacījums ir pēc iespējas saskaņotas programmas un vienādā līmenī ieturētas prasības, it sevišķi otrā zinātniskā doktora grada iegūšanai. To varētu reālizēt tikai pēc labas savstarpējas iepazīšanās. Programmu saskaņošanai nevarētu rasties šķēršļi, jo mūsu zemes tik tuvas un tautas dzīvo tik līdzīgos apstākļos, ka nevarētu būt lielas starpības prasībās pret akadēmisko intelligenci.

Tālākais solis jau būtu savstarpēja informēšana par paredzamo lielāku institūtu izbūvi un izveidošanu, kas tad arī nākamajā būtu jādara tā, lai nerastos paralēlisms, jo sacensība šajā gadījumā nebūtu produktīva.

Vēl daži sīkumi:
Lielāki zinātniskās literatūras izdevumi un dārgi žurnāli jāiegādājami un abonējami ne katrai augstskolai, bet to iegādāšana sadalīma tā, lai visu trīs valstu augstskolās kopā būtu atrodama visa nopietnā zinātniskā literatūra. Reizē ar to jāorganizēama maksimāli vienkārša un ātra grāmatu apmaiņa starp augstskolām.

Pilnīgi skaidra mācības spēku vīesošanās nozīme, pie tam ne tikai ar atsevišķām lekcijām un lekciju ciklēm, bet uz veselīem semestriem, vai mācības gadu. Tas pats sakāms par studentu apmaiņu, resp. par atsevišķu priekšmetu vai priekšmetu grupu noklausīšanos, ja valoda nerada šķēršļus, un it sevišķi dažu praktikumus un speciālo darbu izpildīšanu zinātniskos institūtos, kas pie kopējas svešvalodas prasības neradītu grūtības. Varētu noorganizēt speciālus praktikumus kaimiņiem labierīkotos institūtos mācības gada sākumā, beigās, vai brīvaikā, lai praktikumus varētu nostrādāt no vietas un izvairītos no liekas braukāšanas.

Dzelzceļu tarifi mācības spēkiem un studentiem, kas brauc studiju nolūkā, jāzemināmi līdz iespējamam minimumam.

Zinātniskie darbi, kurus iespējē Vakarēiropas valodās, izdodami kopējā akadēmiskā izdevumā «Acta academica Baltica», no kurām tie pasaules literatūrā ieiētu kā mūsu darbi, un mēs vairs neuplūnātu ar tiem svešās ārzemju literatūras.

Referātu beigdams, profesors aizrādīja, ka savas izteiktās domas uzskata tikai kā ierosinājumu, par kuru, kā arī par citiem, kas varētu nākt no citas puses, būtu jāpādomā. Šādas pārdomas taptu nepieciešamas, ja mēs visi vienotos par divām atziņām: mūsu tautu un valstu eksistence un uzplaukšana iespējama tikai attīstot augstu gara kultūru, un tās sasniegšanā, kā ikvienā mūsu dzīves nozarē, stingri jāseko principam: vislietderīgākā un taupīgākā nacionālo spēku izlietošana.

Noslēdzot referātu vakaru, Baltijas ūnijas ģenerālsēkretārs K. Ozols atzīmēja, ka Baltijas tautu domas un ierosinājumi var būt pamatā lielēm notikumiem starptautiskajā sadarbībā. Katrs darbs Baltijas tautu kopdzīves uzlabošanā ir arī solis pasaules tautu problēmas atrisinājumā.

16. decembrī prof. Pakštas devās ar rīta vilcienu uz Somiju, kur runās par šiem pašiem sadarbības jautājumiem. 15. decembrī viņš ar kundzi, būdams vienotnieku draugu leišu stud. atēimīnīku priekšsēdis, bija vienotņu Vienkopas eglītes vākara viesis.

Par saprašanos!

UZ ZIEMAS SVĒTKIEM

Platmales
un
siltu veļu

pieāvā

ED. KRŪMINA vates un
platmaļu fabrika

Rīgā, Kr. Barona ielā 59

Pie eglītes

Pie eglītes mazajiem nekas nesagādās tik iepriecinošu pārsteigumu, kā glītākām un interesantākām rotālietām līdzīgā a/s-bas „LAIMA“

PORCELĀNA ŠOKOLĀDE

Ziemassvētku veciņu, Mikki peles, sniega vīra, nerātnā Bonzas, kaņavīra, lauvas, kaķa, leduslāča, dažādu putnu un vēl daudzus citos veidojumos.

Un arī vēlāk prieks būs ne mazāks, kad no salaustās rotālietiņas, no porcelānām līdzīgā pārklāja un higiēniskā, hermetiski noslēgtā iesaiņojuma — izlobīsies smalkā un garšīgā a/s-bas „LAIMA“ šokolāde.

Šis a/s-bas „LAIMA“ jaunums ieguvis saldumrūpniecības sensācijas renomē ne tikai vietējā tirgū, bet arī ārzemēs. Šajos Ziemassvētkos simtiem tūkstošu šīs porcelāna šokolādes figūriņas turēs savās rokās bērni vistālākās pasaulē malās — abās Amerikās, Āfrikā, Āzijā un pat Austrālijā, burtojot uz viņām iespiesto atzīmējumu „Made in Latvia“.

Un šīs porcelāna šokolādes figūriņas dziļi iepriecinās arī ikvienu bērnu viņa dzimtenē — Latvijā.

**Slēpes,
slidas**

un ziemas
sporta apģēr-
bus piedāvā
sporta nams

Brennabor

L. Smilāu ielā 36, pie pulvertorņa
Pieprasiet mūsu katalogus

Sports.

Basketbols. Latvijas meistarbības izcīnā pēc pirmā riņķa (gredzena? Red. piez.) spēlēm stāvoklis visai intriģē: pirmajā vietā ar 4 uzvarām un 1 zaudētu spēli necerēti izvirzījies Gonga komanda, kas vēl pērn spēlēja II. klasē, bet divus gadus atpakaļ lielākā daļa no šīs komandas ciniņās kā US IIIb. komanda. Tiešām apbrīojams progress! Komanda gūst labas sekmes pateicoties teicamai saspēlei un lielam cīņas sparam līdz pašam saciksties beigu signālam. Komandās ieiet: brāļi Mikelsoni, Viņķelis, Sniedziņš, Gubiņš un Būmanis. Tā kā visā Gonga komandas spēlētāji ir stu-

Tango

Vai Jūs jau zināt, ka «TANGO»
papiros tik vilinoši-garšīgs?

10 «Tango»
tikai 20 santimi.

denti un šī komanda faktiski uzskatāma par US rezerves vienību, varam droši apgalvot, ka studenti ir labākie Latvijas basketbolisti. Turnīra otro vietu ar 3 uzvarām un 2 zaudējumiem daļa pagājušā gada meistars — US un pag. gadā pēdējā vietā palikusē LJ komanda. US šogad nerāda tik viengabalainu spēli kā pērn, kam par iemeslu tas, ka labākie uzbrucēji Jurciņš un Raudziņš izpilda obligatorisko kara klausību, pie kam Raudziņš dienesta apstākļu dēļ pat nevar piedalīties sacikstēs. Tālākajās vietās ASK, LSB un JKS komandas. Cerams, ka otrā rīpki (gredzena?) US savas pozīcijas uzlabos un paturēs arī šogad meistarsvienības nosaukumu.

Ledushokejā US komanda, sezonu atklājot, veica draudzības spēlē pag. gada meistarkomandu ASK ar 8:1! US komandā spēlēja: vārtos Lapainis, aizsardzībā Vedējs un Ozols, bet uzbrukumā Blukis, Auziņš un Jesens.

Soms Veiko Rinne uzaicināts par Latvijas vieglatlētu treneru. Rinne kā spējīgu atlētu mūsu universitātes sportisti labi atceras no kopējiem startiem SELL sacikstēs 1930. g. Tallinā un 1931. g. Rīgā.

Cerams, ka Rinne spēš ienest mūsu vieglatlētikā jaunu dzīvības impulsu un mūsu vieglatlētiem vairs nebūs jāpiedzīvo tādi sāpīgi zaudējumi, kā šogad div- un trijvalšku sacikstēs Rīgā un SELL sacikstēs Tērbatā.

SELL ziemas sporta sacikstēs būs nākamgad, 27. janvārī, Rīgā. Sacikšu programā: slēpošana, hokejs, ātrslidošana un daiļslidošana.

Igaunijas labākā basketbola komanda patreiz ir Tērbatas N. M. K. Ū. Igaunijā «Chicago Tribune» kausa izcīņas Igaunijas zonas finālā Tallinā sacentās Tērbatas N. M. K. Ū. un Tallinas «Russ» komandas. Uzvaru noteikti guva N. M. K. Ū. spēlētāji, atzīmējot 53:16 punkt. pārsvaru Tērbatas N. M. K. Ū. komandas spēlētāju lielākā daļa ir Tērbatas universitātes studenti. Minētā igauņu komanda š. g. novembra sākumā viesojās arī Rīgā, kur zaudēja mūsu US komandai 32:36, bet uzvarēja JKS vienību ar 40:31. Turpretim savās mājās Tērbatas universitātes komanda veica mūsu US ar 47:24. K. A.

Atbild. redaktors: **Roberts Spodris**,
Kollēģijas priekšsēde **Elza Galle**.

Izdevējs:

L. O. studentu vienotgu **Vienkopa**.

Modernizējat savu dzīvokli ar
ieslavētām

Gangnusa mēbelem

Pārdošanas vietas:

Gertrūdes ielā Nr. 1, tālr. 94202.

L. Kēniņa ielā 4, tālr. 26002.

Valņu ielā 31, tālr. 23994.

E. Gangnuss.

R. Zanovskis

Koku zāģētava,

Jelgavā.

Firma

Adalb. G. Berg

Rīgā, Šķūņu ielā 22. Tālr. 23552.
Pulksteņi, zelts, sudrabs, briljanti,
kristals.

FRANZ FISCHER

grāmatas, avīzes un laikraksti.

Vairumā. Mazumā.
Rīgā, Zigr. Meierovica bulv. 6.
Pasta kaste 197.

Goeggingera jaunums
konfekte „Gārdā“ at-
bilst savam nosaukumam

Ls 2,85 par 1 kgr. Pieprasait visur.

L. GERBERA

veļas veikals

dib. 1891. g.

Audēju ielā 1, Marstaļu ielas st.
Kaļķu ielā 6, Valņu ielas st.

Piedāvā studentiem glīti izstrādātu
kungu veļu, kaklsaites, triko veļu.

Šī sludinājuma uzrādītājam iepēr-
koties aprēķināsīm 10% rabata no
savām fabrikas cenām.

Darba ķīteli visu fakultāšu vāja-
dzībām, pēc lēta cenu saraksta.

S. Judelevičs

M. Jaunielā 6.

Veļa un modes preces dāmām
un kungiem

Louis Thal

Rīgā, Kaļķu ielā 12.

A. Andersons

dib. 1906. g.

Kungu un dāmu veļas speciāl-
veikals. Veļa pašā ražoņuma
un pēc mēra. Izlabojumi.

Kaļķu ielā 17. Tālr. 28546.

Efraims Soloveičiks

kungu drēbniecība.

Blaumaņa ielā 16/18.
Tālr. 27544.

Apavu rūpniecība

„Lauva“

visjaunākie modeļi ar garan-
tiju par īstenību. Apavus izlabo.
Marijas ielā 4-a.
Tālr. 26738.

Antikvariāta veikals

L. Miškinkis

M. Kēniņa ielā 15.

Bērs Krāmers, Tukumā,

dib. 1883. g.

Labības un sēkļu tirgotava,
iesala fabrika,
Tukumā, Pils ielā 1, tālr. 33.
Rīgā, Kaļķu ielā 13, tālr. 23589.
Telegr. Kramber.

Būvkoķu un galdnieku mate-
teriālu tirgotava

I. CEITLINS, Rīgā.

Katoļu ielā 4. Tālr. 24284.
Lāčplēša ielā 41. Tālr. 28263.
Priv. dz. 91087.

Piedāvā: dažādus koka materiālus
galdniekiem, namdariem, namsalm-
niekiem un t. t. par lētām cenām.

Bērnu apģērbi

L. LIBMAN

Brīvības ielā 14. Tālr. 26957.

L. BALSON, Rīgā,

L. Maskavas ielā 5/7, tālr. 33769.
Jumtu lupatas, Būvpakulas, Verķļ.
Pakojamais materiāls un t. t.

Mēch. zābaku lenču un saišu rūpn.

M. LEVIN,

Karlines ielā 36. Tālr. 95721.
Izgatavo visādas zābaku saites un
lences, dažādās krāsās,
Pirmā labuma. Cenas mērenas.

Notis skolām, orķestriem, koncertiem un mājai
Pasūtījumus caur pastu izpilda 24 st. laikā
K. REINHOLDS, Rīgā, Brīvības bulv. 1.

E. Ettinger grāmatnīca un bibliotēka,
Brīvības bulv. 3.

K. Baumaņa

Konditoreja-kafejnīca,

Rīgā, Kr. Barona ielā 30, tālr. 29125
Jūrmalā — Dzintaros (Eđinburgā),
Robežu ielā 1-a, tālr. 320.
Lētas cenas. Pirmā lab. prece.

„BALTROCE“

labāk. līdzeklis roku tīrīšanai.

Piezīme: Baltroce taisa visnetīrā-
kās rokas tīras un balts.
Izgat. Marijas apt. laborāt. Rīgā,
Marijas ielā 3, tālr. 21865.

Manufaktūras lieltirgotava

Jānis Vanags

Brīvības ielā 52. Kaļķu ielā 17.
Kr. Barona ielā 16.

BITE un GULBIS

Gaļas un desu rūpniecība,

Rīgā, Marijas ielā Nr. 114.

Tālrunis 92449.

Marijas ielā 114, tālr. 92449.
Svērtuves ielā 10, tālr. 22114. Avotu
ielā 39, tālr. 30959. Kr. Barona ielā
39, tālr. 29733. Centrāltirgus gaļas
pav. 7. Maģoros: Tīrgus laukumā,
tālr. 446.

J. Ch. Mušats

dib. 1875. g.

ip. B. Gribešoks un B. Kaplāns
Rīgā, Kr. Barona ielā Nr. 29.
Nodaļa: Kungu ielā Nr. 4.
Manufaktūras un sīkas preces.
Tālrūpi: veļk. 28931. Kantorī 33562.

Gumijas rūpniecība A./S.
„Kvadrats“

piedāvā savus atzīti augstvērtīgus
ražojumus, kā: galošas, botes, gumij-
as zābakus, tenisa, sporta, peldu un
vasaras kurpes.

Bez tam: sūkļus, tehniskas un
ķirurģiskas gumijas preces, šjūtenes,
gridu pakļājus, veloriepas un velo-
kamas.

Ilgvilgi ar vismodernāko ilg-
vilģu aparātu „Tempo“.

Cena Ls 3,—

Frizētava Lipšics,

Elizabetes ielā 91/93.

Konditorejas preču fabrika

V. KUZE

Artilērijas ielā 55.

MARY GRINBERGS,

Aspāzijas bulv. 2.

Piemīņas lietīņas:

lukturi, adresu vāki, izirē dažādu
novadu tautas tērpus.

Bankas kantoris

Arons Šmuljāns

RĪGĀ.

Firma **J. E. Muške**

dib. 1895. g.

Tērbatas ielā 13, lampu fabr. nolīk-
tavā, tālr. 26215.

Lampas un kronlukturus,
kafijas un galda servises, kristalla un
stikla preces, emalja un alumīnija
traukus, nažus, dakšīņas un karotes,
greznuma priekšmetus un visus vir-
tuves piederumus.

Tirdzn.-rūpn.

Emil Falkenhofs

Zekū un trikotāžu fabrika,

L. grēcinieku ielā 12. Rīgā.

Tālr.: 20319, 20325.

Trikotāžu un aditu preču fabr.

„Triko-Merkur“

pilsētas nolīktavā

Rīgā, L. Grēcinieku ielā 10. T. 34917.

Puķu veikals

A. Šults

Rīgā, Brīvības ielā 37/39. T. 94423.
Dārzniecība Vidzemes šos. T. 91776.

„Parka pagrabs“

īpašn. K. Sīrmais

Rīgā, Brīvības bulv. Nr. 2/.

(īeeja no Merķeļa ielas).

Tālrūpi: 26196 un 29221.

Brokastis, pusdienas, vakari-
ņas. Koncerta un dejas mū-
zika. Ik vakarus bagātīga
kabareja programma iecienītu
mākslinieku izpildījumā.